

Når ungdommen ikke vil ta insulin og

Evidence Based Medicine mangler svar. Kan filosofien hjelpe oss?

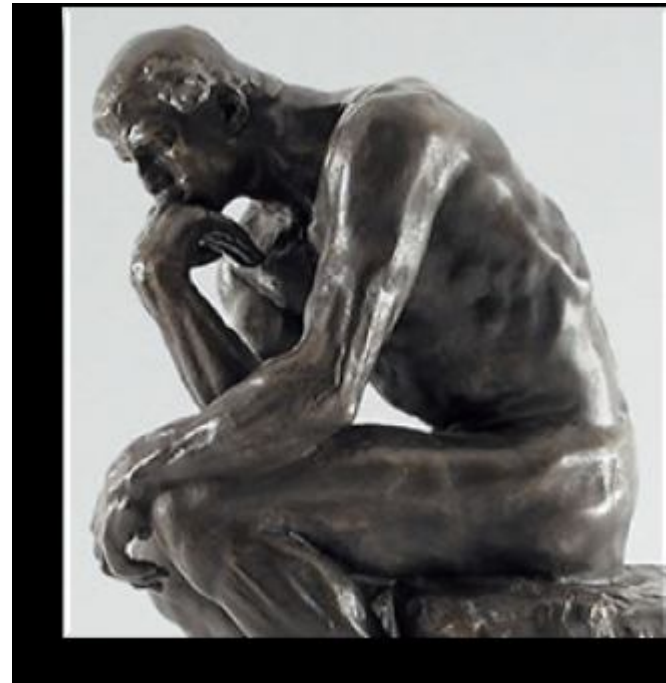
Martin Sørensen, Barneadelingen UNN

Håpløst pompøs tittel! MEN, Jeg vil snakke litt om:

Ungdom og kronisk
sykdom (Diabetes)

Evidence Based Medicine
og dens mangler

Gadamers Hermeneutikk

Ungdom og Diabetes

- God regulering er viktig for framtidig helse
- God regulering krever stor egeninnsats og regelmessighet som kommer i veien for et "normalt" ungdomsliv.

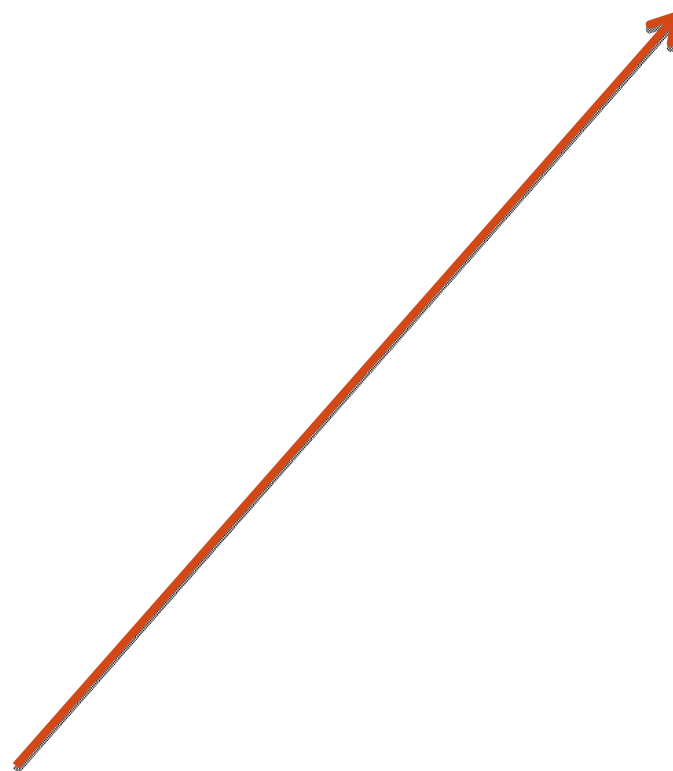
Hva kreves

- Langsomtvirkende insulin 1-2 x daglig eller hurtigvirkende insulin kontinuerlig i pumpe
- Hurtigvirkende insulin til hvert måltid.
- Hurtigvirkende insulin ved behov utenom måltid
- Blodsuktermålinger før og evt 2 timer etter hvert måltid + ved behov
- Regelmessighet i forhold til rutiner og måltider.
- Unngå raske karbohydrater
- + + + + + + + +

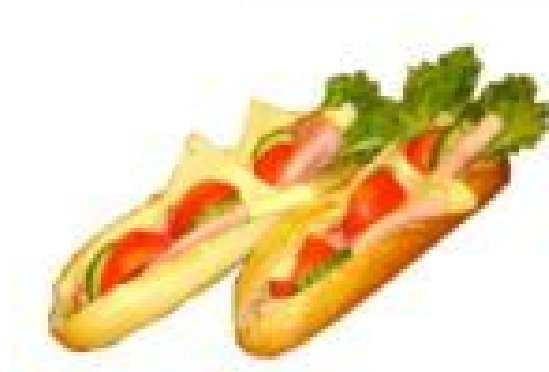
Gjennomsnittlig HbA1C /Alder

- 2 år – HbA1c 7,5
- 7 år – HbA1c 7,75
- 10 år- HbA1c 8
- 13 år- HbA1c 8,5
- 18 år – HbA1c 9

Ungdom og diabetes

- Vil ikke skille seg ut
- Løsriving fra foreldre
- Foreldre overlater mer ansvar til ungdommen
- Pubertet gir hormonboost som krever mer insulin

Insulin - Ungdom

- 10 – 14 år:
  - 61% pumpe
  - 36% Multiinjeksjon
- 15 år og eldre:
  - 55 % pumpe
  - 45 % Multiinjeksjon

Insulinpumpe

- Gir kontinuerlig basisdose.
Trenger ikke
langtidsvirkende insulin
- Hurtigvirkende insulin til
måltider gis ved å trykke på
en knapp. Slipper å stikke
med penn
- Blodsukker må måles som
tidligere, eller pumpe med
transkutan bl.s. måling

Ungdom og Diabetes

- Ungdom som strever med reguleringen blir ofte satt over på pumpebehandling.
- En slik forenkling av behandlingsopplegget gir sjelden den ønskede effekt mht regulering.
- Problemet med reguleringen er som oftest ikke på det tekniske plan.
- De fleste vet utmerket godt hvordan de skal regulere sin diabetes.

Ungdom og Diabetes

- Satt på spissen har behandlingsapparatet møtt slike ungdommer med pekefingeren:
  - Hvis du ikke skjerper deg nå, vil du bli blind, miste beina og nyrene når du passerer 30!
  - Du må ta din insulin og måle blodsukker 5-10 x daglig og du må føre dagbok over blodsukrene for å lære hvordan insulindosene virker på deg!
- Dette har aldri fungert.
  - Over 30 ! Da er man jo gammel likevel!

- Hvordan oppleves det å være foreldre til en ungdom som ikke som ikke får dette til .
  - En liten historie fra salen.

Evidence Based Medicine (EBM)

- Ble lansert som ide i 1991.
- Ønske om at resultater fra forskning i større grad måtte inkorporeres i klinisk praksis.
- Evidens ble hierarkisk rangert med store Randomiserte Kliniske Studier (RCT) øverst
- Klinisk erfaring, kasuistikker, mester-svenn læring, intuisjon og klinisk skjønn ble lavt vurdert.
- Lite rom for individuell tilpasning.
- Etter hvert har EBM møtt noe av kritikken og gitt større rom for andre typer evidens og individuell tilpasning.
- RCT er fortsatt rangert øverst.

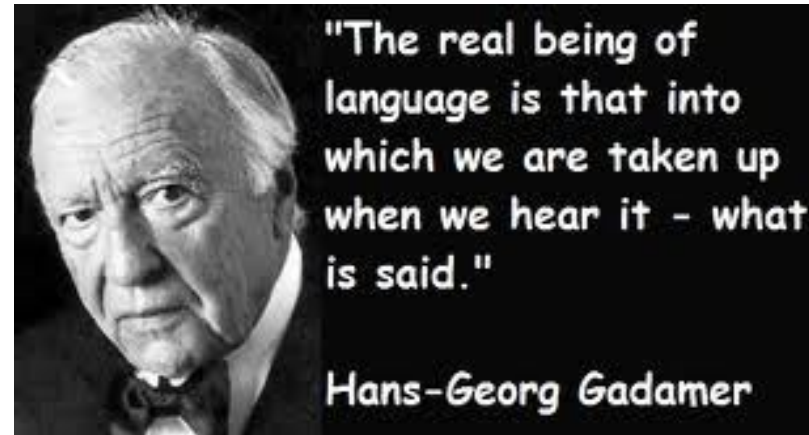
EBM

- Ingen er uenig i at kunnskap fra forskning må inn i kliniske guidelines og få betydning for behandling.
- Kritikken mot EBM har vært den ensidige vektlegging på store RCT studier og nedvurderingen av annen type kunnskap

Hans-Georg Gadamer (1900-2002)

Tysk filosof

Wahrheit und Methode
(1960)

Gadamer

- Forståelse av tekst, tale eller handlinger begynner aldri på bar bakke, utgår aldri fra et kunnskaps- og forståelsesmessig nullpunkt.
- Vi har alle vår individuelle, nasjonale og kulturelle arv og bakgrunn som bestemmer den «horisont» hermeneutikerne taler om: vår intellektuelle synsvidde og synsrand.
- Både «horisonten» og situasjonen vil stadig endres fordi de hele tiden står i interaksjon og samspill med hverandre gjennom *vår* interaksjon med hverandre i situasjoner som selv er resultat av forutgående interaksjoner.

Gadammers Hermeneutikk

- Ordet hermeneutikk stammer fra det greske ordet hermeneuein :
  - Uttale, utlegge eller forklare og å oversette eller fortolke.
  - Tradisjonell betydning: Å fortolke tekster.
  - Historiske tekster og bibeltekster hvor hermeneutikken blir beskrevet som historiefagets vitenskapsmetode.
  - Hermeneutikk beskriver prosessen ved å fortolke teksten og skape en mening ut av denne.
  - Stadig mer utvidet betydning som f.eks billedkunst, teater, film, arkitektur osv.

Hermeneutikk innenfor Medisin

- Definerer pasienten og pasientens historie som en tekst som skal fortolkes av helsearbeideren.
- I følge Gadamer er forståelsen av livet og verden hermeneutisk.
- Mennesker har ikke tilgang til virkeligheten i seg selv.
- All forståelse av virkeligheten er fortolkninger, og det vi ser er allerede fortolket i lys av forutforståelse

Fordommer

- Forutforståelse baseres på fordommer.
- Ikke fordommer i den tradisjonelle betydningen av fordom som noe negativt som forfalsker og fordreier, men som en bedømmelse, en dom som går forut for og innvirker på annen bedømmelse eller forståelse.
- All vår forståelse bygger på fordommer

Fordommer

- Viktig å bli bevisst sine fordommer og vurdere hvorvidt de har gyldighet eller ikke.
- Gyldige fordommer, kaller Gadamer for legitimerede fordommer, mens ugyldige fordommer er illegitime.
- Legitimerede fordommer er grunnlag for forståelse, mens illegitime fordommer danner grunnlag for misforståelse.

Gadammers Horisonter

- Det synsfelt som omfatter alt som er synlig fra et bestemt punkt. Et menneske forstår verden ut fra sin horisont.
- En Horisont kan utvides eller forsnevres.
- Våre fordommer er en del av vår horisont.
- For å forstå andre mennesker, må man kunne sette seg inn i deres horisont.
- En forutsetning for å forstå andre mennesker at man tenker at personen har noe nytt å tilføre min horisont.
- Uten en slik åpenhet vil man forsøke å presse andre inn i ens egen horisont, å ikke legge grunnlag for reell forståelse, men misforståelser.
- Uten en slik åpenhet, kan man heller ikke utvide sin egen horisont.

Gadamers Horisonter

- Man tester sine fordommer og utvider sin horisont ved å stille spørsmål.
- Dersom man gjennom sine spørsmål kun er ute etter å bekrefte egne fordommer oppnår man ingen utvidelse av sin horisont (skinns spørsmål).
- Veien til all viten går gjennom spørsmål og det å spørre betyr å plassere noe i det åpne. I åpenheten ligger det at svaret ikke er fastlagt.

Relevans til den medisinske anamnesen? Tilbake til Ungdommen med diabetes

- Helsearbeideren må forholde seg til og forstå:
  - Egen horisont
    - Kunnskap om diabetes og viktigheten av god regulering og lav HbA1c for å hindre både akutte- og senkomplikasjoner
  - Ungdommens horisont
    - Ønske om å være som andre, gå med de andre på Prix i langfriminuttet og kjøpe cola og landgang. Leve nå og ikke bry seg om hva som skjer når man blir gammel
  - Foreldrenes og evt andre familiemedlemmers horisont. Disse kan være svært forskjellige
    - Frykt for alvorlig hypo- eller hyperglykemi samt senkomplikasjoner

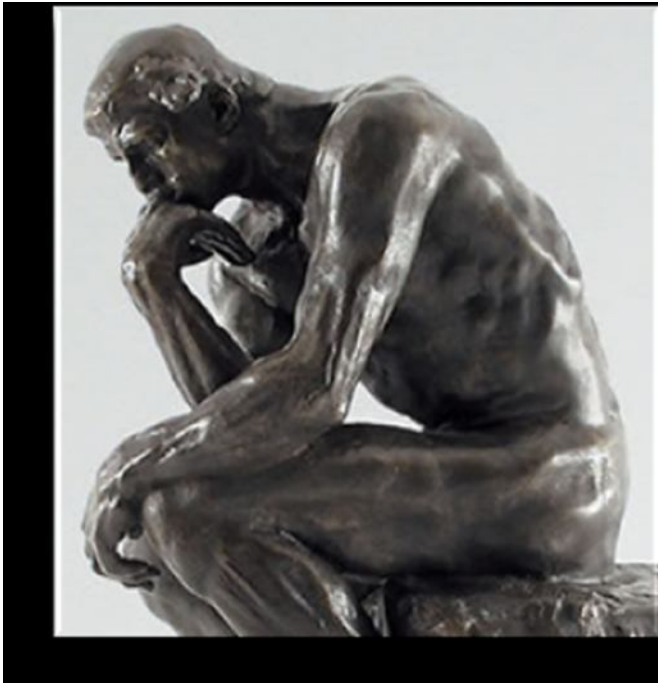

Hva kan bli løsningen?

- Å ensidig forsøke å presse helsearbeiderens forståelse (horisont) på pasienten vil sjelden lykkes.
- Kan man finne et kompromiss som tar hensyn til alle horisonter?
  - Blodsuktermåling bare til frokost, middag og kveld, evt bare frokost og kveld?
  - Vil ikkevære i tråd med EBM
  - Ungdommen slipper måling og insulinsetting på skolen.
  - Vil gi en dårligere regulering enn anbefalt og HbA1c vil fortsatt være for høy.
  - Vil imidlertid redusere faren for hypoglykemi og ketoacidose, og kanskje gi en bedre regulering enn i utgangspunktet.

Konklusjoner

- Kronisk sykdom er vanskelig å passe inn i en normal ungdomstid.
- EBM kan lett bli for rigid til å finne løsninger "in real life".
- Å ha vilje, tid og evne til å sette seg inn i og virkelig forstå andres situasjon, er en forutsetning for å bidra til løsninger som kan fungere.

- **Takk for meg**